

Kjak

Niels Midjord

Bygd / Bý

Havi við áhuga fylgt orða-skiftinum millum borgar-stjórnarar í Klaksvík og Havnini um útjaðaran / miðstaðarøki og rák í sam-felagnum og politittskar at-gerðir hesum viðvíkjandi. Eri bygdarmaður sjálvur, og tí allarhelst partískur, men hóvast eg havi stóra viðring fyri Heðini Mortensen og øllum tí, sum hann hevur gjørt og framvegis ger, eri eg ikki samdur við hann, í tí, sum hann framførur her. Kanska er tað framtíðartala, tá ið hann sigur, at vit skulu konkurera við metropolarnar um útbúgvi fólk, men tað er í hvussu so er ikki realistisk tala. Og tá ið hann sigur, at Havnin er einasti miðdepul

í Føroyum, so er tað ein hættislig kós at halda, sum í síðsta enda kann føra til, at landið verður avfólkað. Fari at grundgeva fyri mínum sjónarmiði um hesi kanska týðningarmestu viðurskiftini í føroyskum politikki í dag. Eg haldi at treytin fyri at eitt livandi og fjølbroytt føroyskt samfelag skal verða lív laga er, at javnvág er millum mið-staðarøki og útjaðaran.

Men fyrst eitt dømi úr heimligu fót bólt skappingini: Um vit siga, at Havnar komm-una er 10 ferðir so stór sum ein meðal føroysk kommuna, so má tað merkja alt annað líka, at í Havn búgva 10 ferðir so nóg fót bólt talentir sum í eini meðal kommunu, og

at fót bólturin har hevur 10 ferðir so nógvan pening at ráða yvir. Niðurstøðan av hesum má verða, at eitt bygd-arlið ongan livandi møgu-leika kann hava ímóti einum Havnarliði. Men soleiðis er tað ikki í verðunleikanum. T.d. kom einki Havnarlið í fjórðingsfinaluna í steypa-kappingini í ár. Hvussu ber tað til? Hvat eru tað fyri kreftir, sum soleiðis kunnu gera vanligan sunnan fornuft til skammar?

Ein høvuðsmunurin mill-um lívið á bygd og í bý er, at í býnum kanst tú keypa teg til eina mentanaruppliving og seta teg afturá og njóta hana. Tess størri býurin er, tess fleiri tilboð hevur tú at

velja ímillum, og tær nýtist ikki at gera annað enn at gjalda atgongugjald, so fært tú alt borðreitt, og tú kanst sita sum passivur áskoðari. Men skalt tú á bygd hava eina mentanaruppliving, so noyðist tú so ella so at vera við til at skapa hana sjálvur. Hetta ger, at tað í mun til fól katalið eru fleiri fólk virkin í samfelagslív ínum á bygd enn í býnum og tess fleiri, ið eru virkin í sam-felagslív ínum, tess sterkari og meira livandi er samfelagið.

Tað einstaka bygðarfólkið letur sum oftast sítt ískoyti til samfelagslívið ígjøgnum eitt felag, men alt eftir hvat felag, tað snýr seg um, so krevur tað eitt ávíst

fólkagrundarlag í bygdini fyri at hava eitt virki felagslív. Minkar fól kagrundarlagið niður um ávísa markið, fánar felagslívið burtur, og fánar felagslívið, er vandi fyri, at bygdin eisini fánar og fráflytingin tekur dik á seg.

Býarlívið og bygðarlívið hava hvør síni eyðkenni og hvør sínar fyrimyndir, hvør sínar fyrimunir og hvør sínar vansar, hvør sín veikleika og hvør sína styrki; men saman kunnu tey suplera og komplementera hvørt annað. Tað er tí ikki bara fyri bygðir-nar at tað er lívsneyðugt, at javnvág er ímillum mið-staðarøkið og útjaðaran, men so sanniliga eisini fyri Havnina. Danir hava eitt

orðatak, sum sigur: “At sejer ad Helvede til”. Um allar magnetirnar verða lagðar í Havnini, kann tað verða so skjótt, at hon dregur allan útjaðaran til sín, til Havnin at enda ikki longur er at rokna sum ein høvuðsstaður uttan fyri sær sjálvum og nøkrum bøndrum. Heldur verður hon ein lítil provinsbýur mitt úti í Atlantshavinum, og hvat fyri býarmenniskja tímir at búgva í einum pinkalítlum provinsbýi langt úti í havi-num? Tá verða vit slúkt av metropolunum.

Føroyar sum ferðamannaland – eg meini tað

Nú hevur í nógv ár verið tosað um Føroyar sum ferða-mannaland við stórum inn-tøkumøguleikum. Nógvir peningur hevur verið nýttur til ymisk átøk fyri at lýsa hetta land sum eitt satt para-dís, har øll fólk eru sera gesta-blið. Ferðast verður í hópatali av almennum persónum til ferðamannatiltøk uttan-landa, har teir lýsa við alskins ferðamøguleikum og útferðum. Kunningarstovur blomstra kring landið. Fald-arar í hópatali verða gjørdar, og uttanríkisráðið stovnar sendistovur kring heimin, har flaggað verður við merkinum - alt fyri at gera "reklamu" fyri okkara land. Alt gott um hetta. Eg eri nú sum eftirløntir farin at koyra sum avloysari hjá Auto. Tá eg møtti tíðliga gjáramorgun (kl. 07.00) legði eg til merkis, at stórt ferða-mannaskip varð komið á

Havnina. Fekk at vita, at 700 ferðafólk vóru við, og komu tey øll í land kl. 08.00. Sjálvsagt væntaði eg sum eitt "reklamera" framkomi land, at nógv varð lagt til rættis av teimum, sum hava við ferðavinnuna at gera. Men hvar vóru tey????

Koyrði sjálvur gjøgnum býin í hesum góðveðrið. Møtti í hundratali av hesum fól-k-um. Tosaði við nógv teirra. Tey vóru sera hugstoytt av móttøkuni. Eingin kaffistova opin. Kommunala wc var stongt. Kunningarstovan stongd (læt upp kl. 10.00).

Fólk gingu og spákaðu gjøgnum býin, men hvat var at vísa teimum. Alt stongt.

Jú sanniliga eru vit dugna-lig at reka ferðavinnu. Eg fól-di meg illa, og hevði næstan ikki hug at tosa við hesu annars fryntligu fólk. Hvat skuldi eg gera. Skuldi eg umbera fyri ferðamannavinnuna,

at tey (ferðafólkini) kundu bíða til seinri um dagin, tí nú lógu allir føroyingar, sum hava við ferðavinnuna at gera, og svóvu, tí tað er jú sunnudagur.

Nógv av hesum fól-k-um komu niðan til Auto, at spyrja um postkort ella okkurt annað av Føroyum, áðrenn tey fóru víðari á middegi. Eisini bóðu fleiri um at læna wc, tí hetta var einasta stað, sum hevði opið. Onkur teirra fekk ein kaffimunn frá okkum, tí aðrastaðni var onki at fáa.

Fleiri av kaffistovunum siga seg hava ov lítlan umsetning og ov vánarligar umstøður. Hvat við at fara fyrr upp, tá býurin verður vitjaður av øllum hesum hundratalsfól-k-um sunnu-morgnar, sum flestu teirra fegin vildu fingið ein kaffi-munn, so hevði kanska staðið betur til hjá tykkum.

PS. Tað skal tó sigast, at hesi ferðafólk vóru móttikin á bryggjuni við komuna av umboðsmanninum tann yvir 90 ára gamla skilamanninum Sigurd Simonsen og konuni, sum vita, hvat ferðamanna-vinna snýr seg um. Har er skil á.

Havi seinri fingið at vita, at opið var hjá Andreas í Vágsbotn sum vant.

Nei her eru vit føroyingar eftirbátar, so tað stendur.

Í morgun møtti eg aftur tíðliga til arbeiðis. Nú var aftur stórt ferðamannaskip komið á Havnina. Rættliga nógv ferðafólk í býnum. Slíkir dagar hava vit altíð nógvar bilar á Vaglinum, tí hetta er jú vanliga eisini ein góður dagur hjá okkum, at koyra við ferðafólk, men tað merkiliga var, at tey bert gingu frammvið okkum, hóast onkur kom og spurdi, hvar teir "reyðu bussarnir

koyrdu frá". Tá vit spurdu, hvat tey meintu, søgdu tey, at tey høvdu verið í kunningar-skúrinum á bryggjuni og í Kunningarstovuni, har tey høvdu fingið at vita, at tey vóru væl-komin at nýta teir "reyðu bussarnar" sum vóru ókeypis. Aftur má ein spyrja, hvar er ferðamannavinnan.

At býráðslimir við borgar-stjóranum á odda billa okk-um havnarborgarum inn, at hetta er "ókeyp-is" koyring, so er hetta eftir mínum tykki rein manipulatión. Tí sannleikin er - sum ein av frammstandandi býráðs-limunum upplýstu okkum hýruvognsførarum, sum vóru á staðnum, har bussarnir vórðu frammvístir, at 1% av inntøku býráðsins vórðu nýttir til bussleiðina. So ókeypis er hetta ikki.

Havi tó onki ímóti hes-um tiltaki, men at skatta-borgarans pengar skulu

nýtast til fría busskoyring hjá útlandskum ferðafólki, er eftir mínum tykki útyvir alt mark. Brúka almennar pengar fyri at taka ein part av livibreyðnum hjá hýru-vognsførarum, ístaðin fyri at ferðafólk vóru ein inntøka fyri samfelagið (um onkur heldur, at eg gremji meg, so er tað ikki so. Eg havi mítt uppá tað turra, men teir flestu hýruvognsførarar hava bert hesa einu inntøku).

Annars var tað sera hugnaligt í gjár seinrapartin, at síggja hesar vælklæddu býráðslimir standa framman-fyri 10 nýggjum bussum við Hannibal og Angerlia í barna-fagnaðinum í bakgrundini reklamera fyri nýggju bussunum. Sum stór børn. Hetta klæddi tykkum væl.

Per Niels Persson
Tórshavn tann 4. juli 2011